

MI ÚJSÁG AZ ÁLLATKERTBEN?

Összeállította: Hanga Zoltán

MEGNYÍLT A TIGRISEK ÚJ KIFUTÓJA

Gör András felvétele

Legutóbbi számunkban már beszámoltunk az Állatkert új tigriskifutójának építési munkálatairól. A munkálatok azóta be is fejeződtek, és a lakók is beköltöztek az új létesítménybe.

A Budapesti Állatkertben a tigrisek tartása jelentős hagyományokkal bír. A XIX. század utolsó évtizedében a Hauszmann Alajos tervezte régi oroszlanház már otthont adott néhány tigrisnek is. Az 1909-12-es átépítés után a tigrisek évtizedekig a nagyragadozók házában ketreceiben, alkalmilag pedig az oroszlanok számára kialakított sziklabarlangban éltek.

1973-ban a nagyragadozók háza mellett két egyforma alapterületű ketrec létesült, melyek közül az egyiket a tigrisek kapták meg. Mintegy fél évtizede a két ketrecet összenyitottuk, több mint kétszeresére növelve a tigrisek férőhelyét, ám az állatok jóllétének biztosításához és a hatékony fajmegőrző munkához még na-

gyobb, és sokkal változatosabb ételleteret kínáló kifutó kialakítása vált szükségessé. Az építési munkálatok szeptember 7-én kezdődtek meg, és 2001. december 20-án dr. Turi-Kovács Béla környezetvédelmi miniszter átadta a „Kihalástól Veszélyeztetett Nagyragadozók Kertje” névre keresztelt létesítményt.

Vasketrec helyett tágas kifutórendszer

Az új Tigriskert alapterülete csaknem ötszöröse nagyobb a korábbi ketrecénél, így jelentősen túlteljesíti az európai normáknál szigorúbb magyar jogszabályokban foglalt követelményeket is. Az állatkerti állatok férőhelyének minőségét azonban egy bizonyos méret fölött már nem elsősorban az alapterület nagysága határozza meg, hanem sokkal inkább a benne kialakított életér változatossága. Ezt különféle berendezési tárgyakkal, és a teret tagoló, változatosabbá tevő növényzet betelepítésével igyekszünk elérni. Botanikai szakemberünk olyan növényfajokat válogatott össze, amelyek a tigriseink eredeti hazájában is előfordulnak. Az állatkerti állatok férőhelyének kialakításánál fel kell készülni a tenyésztőmunka során felmerülő, akár váratlan helyzetekre is. Emiatt a Tigriskert sem egyszerű kifutónak, hanem kifutórendszernek épült, amely szükség esetén három egymástól független részre is osztható. Mivel a tigrisek közismerten szeretnek pancsolni, a három kifutórész mindegyikéhez tartozik vízmedence is. A legnagyobb medence 40 m²-es; ezt tavasztól kisebb vízesés fogja táplálni. A kifutókhoz három belső állattartótér, egy elkülönítő, illetve számos zsiliptré csatlakozik.

A tigriskifutók határolását sok állatkertben száraz- vagy vízesárokkal oldották meg, ami rendkívül látványos, ám a széles árkok igen nagy területet foglalnak el, s ez

az állatok mozgásterének rovására megy. A Budapesti Állatkert köztudottan hely szűkében áll, a Tigriskertet tehát árok helyett négy méter magas kerítés, illetve vilanypásztor veszi körül. A kerítés részben tűzhorganyzott acélrácszatból, részben fából, részben pedig 30 mm vastag üvegtáblából áll. Az új létesítmény mintegy 80 millió forintba került, melyre a fedezetet elsősorban a közönség bőkezűsége (SZJA 1%, Állatkerti alapítvány), a Környezetvédelmi Alap Célprogram (KAC) pályázatra kapott összeg, illetve a Mester Kiadó támogatása nyújtotta.

A Tigriskert lakói

Az új Tigriskertnek jelenleg két lakója van. Argun, az ereje teljében lévő him tigris 1995. november 10. óta él Állatkertünkben. Argun néhány esztendeje özvegyeségre jutott. Minthogy értékes tenyészállatról van szó, magától éretlődően került napirendre, hogy új párt kell szerezni mellé. A választás egy ifjú tigrishölgyre, Lyesre esett, aki a skóciai Edinborough állatkertjében látta meg a napvilágot, 2000. február 21-én. Természetesen meg kellett várni az új tigriskifutó elkészültét: Lyes éppen az ünnepélyes megnyitó napján, december 20-án érkezett Budapestre.

A két állat összeengedésére nem kerülhetett sor azonnal. Az ilyen esetekben bizonyos összeszoktatásra van szükség, amelynek lépései jól ismertek az állatkerti szakmában. A tigrisek először csak szaglás, illetve hallás útján szerezhetek tudomást egymás jelenlétéről, később pedig egymással szomszédos kifutóból, a kerítésen át ismerkedhetnek jövőendőbelijükkel. Lyes és Argun már az első napon elfogadták egymást, és reméljük, hogy sikeres szaporulattal is megörvendeztetnek majd bennünket. Erre természetesen egy kicsit még vámi kell, hiszen Lyes csupán kétesztendő, a nőtény tigrisek pedig általában 3-4 éves korukban válnak ivaréretté.

TIGRISEK A VILÁGBAN

A tigrisek Ázsiában egymástól igen távol eső, rendkívül különböző természeti adottságokkal rendelkező területeken élnek. Természetesen minden tigrispopuláció az adott területekre jellemző körülményekhez alkalmazkodott, így a fajon belül több, önálló elterjedési területtel bíró alfaj jött létre. A régi idők állatkertjeiben azonban rendszerint hiába kereshettünk volna szibériai, bengáli vagy éppen szumátrai tigrist. A ketrecen legtöbbször csak a „tigris” felirat szerepelt. Noha a természetben ilyen „általános tigris” nem létezik, az alfaji különbségek érzékelése sokáig nem volt szempont az állatkerti szakmában. Nem törődtek az alfaji hovatarozással a tenyészpárok kialakításakor sem, így aztán a különféle alfajokat addig keresztezték, míg létre nem jött egy alfajhibrid-állomány, amelynek képviselőit találóan „menaszériatigriseknek” szokás nevezni.

A zoológusok manapság nyolc tigrisalfajt tartanak nyilván, közülük azonban három sajnos már teljesen kipusztult. Öt alfaj még mindig él, de sajnos mindegyikük veszélyeztetett valamilyen formában. A „királytigrisként” is emlegetett bengáli alfaj (*P. t. tigris*) vadon élő állományát 3-5000-re becsülik a szakemberek, az indokínai avagy hátsó-indiai tigrisét (*P. t. corbetti*) pedig 1200-1800-ra. A szibériai (*P. t. altaica*) és a szumátrai tigrisből (*P. t. sumatrae*) egyaránt 400-500 példány él vadon, a dél-kínai tigris (*P. t. amoyensis*) vadonbeli egyedszáma azonban a harmincat (!) is alig éri el.

A ROVARHÁZ ÚJ LAKÓJA

Bár világszerte az emlősök és a madarak, illetve – valamivel csekélyebb mértékben – a hüllők számitanak az állatkertek legnépszerűbb látványosságainak, a Budapesti Állatkert gyűjteményében hagyományosan szerepet kapnak más állatcsoportok, így például az ízeltlábúak is. Európai mércével mérve is gazdag gyűjteményű Rovarházunk a közelmúltban egy újabb érdekes fajjal gazdagodott: az óriás ostorfarkúval.

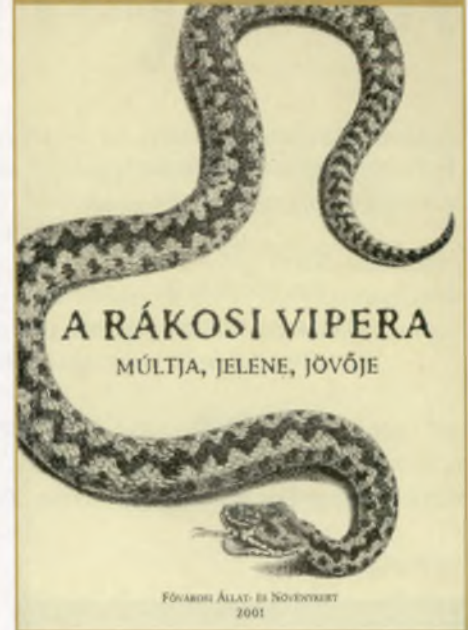
Az óriás ostorfarkú (*Mastigoproctus giganteus*) a pók-szabásúak népes osztályába, azon belül pedig az ostorfarkúak rendjébe tartozik. Bár első látásra kissé emlékeztet a skorpiókra, a valóságban csak távoli rokonságban áll velük. Az USA délnyugati államaitól Közép-Amerikán át egészen Brazíliáig előfordul, elsősorban a szárazabb területeken. Vöröses, illetve barnás színű teste akár 8 cm hosszúra is megnőhet, nem számítva a névadó ostorfarkat. Mivel látása nem túl kifinomult, elsősorban a talajban terjedő rezgések alapján tájékozódik, kutatja fel zsákmányát. Meghosszabbított elülső lábpárja ugyanis olyan érzékeny, hogy a

talajon közlekedő rovarok keltette apró vibrációkat is képes érzékelni.

Tápláléka különböző rovarokból, pl. tücskökből, csótányokból áll, de más ízeltlábúakat, sőt, gyűrűsférgeket is elfogyaszt. Zsákmányát ollókká módosult tapogatói segítségével ragadja meg. Érdekessége, hogy veszély esetén „vegyi fegyverrel” védekezik. Az ostorfarkok tövében ugyanis speciális mirigyek vannak, amelyekből hangyasavból, ecetsavból, illetve kaprilsavból álló csipős savfelhőt képes maga köré permetezni.

KIS KÖNYV A KÍGYÓKRÓL

„A rákosi vipera múltja, jelene, jövője” címmel igazi hiánypótló munka jelent meg a Fővárosi Állat- és Növénykert kiadásában. A kiadvány szerzői, Korsós Zoltán, Kovács Tibor és Péchy Tamás 67 oldalon, tudományos, de mégis közérthető formában mutatják be az olvasónak ezt az igen érdekes és értékes hazai hüllőt. A mű a tudománytörténeti vonatkozásoktól kezdve a biológiai sajátosságokon keresztül a természetvédelmi kérdésekig számos érdekes témát tárgyal. Bő ábraanyagában a százéves metszetek és a legfrissebb grafikonok mellett egyedi térképek és grafikák teszik a szöveget még érthetőbbé. A kiadvány ára 950 Ft; megvásárolható az Állatkertben, valamint a Mezőgazdasági Könyvesboltban és egyéb könyvüzletekben is.

A PÁLMAHÁZ ÚJDONSÁGAI

Télvíz idején a Pálmaház különösen nagy népszerűségnek örvend. A hideg időben jólesik levetni a kabátokat, és bebarangolni e hatalmas üvegalotát, melyben ilyenkor is trópusi klíma uralkodik. A figyelmes szemlélő séta közben több újdonságot is szemügyre vehet: például a sávós gekkót (*Gekko vittatus*), vagy az Afrikában honos tobzosfarkú gyíkot (*Cordylus sp.*), amely a hüllők többségétől eltérően eleven utódokat hoz a világra. Megcsodálhatjuk a képünkön is látható paradicsombékát (*Dyscophus antongilii*) is. Ez az 5-10 cm hosszúra megnövő kétéltű Madagaszkár északnyugati részének mocsaras területein él. Tápláléka – melyet éjszaka kutat fel – különféle gerinctelenekből áll, mesterséges körülmények között jobbra tücskökkel és viaszmolylárvákkal etetik. A nedves északhoz kötődő szaporodási időszakban a nőstény paradicsombéka 1000-1500 petét rak a vízfelszínre. Az ebihalak 36 óra múlva kelnek ki, s 45 napos korukra alakulnak át ifjú békákká. Élőhelyének pusztulása miatt a fajt a kihalás veszélye fenyegeti, ezért ma már nemzetközi egyezmények védik.

Balogi Zoltán felvétele